

POLISH
REINSURANCE
COMPANY

A FAIRFAX Company

RYZIKO WOJNY W UMOWACH MAJĄTKOWYCH

AGENDA

- I. Ryzyko wojny w ubezpieczeniach
- II. Czym jest wojna i jak jest definiowana
- III. Oddziaływanie wojny
- IV. Klauzule umowne dotyczące wojny
- V. Szkody wojenne
- VI. Perspektywy

POLISH
REINSURANCE
COMPANY

A FAIRFAX Company

Ryzyko wojny

2

Początki

Czy ochrona od ryzyka wojny jest możliwa?

Polisy morskie XVII - XIX wiek

Połowa XIXw. - wyłączenia wojenne

Powszechnie stosowane wyłączenie ryzyk wojennych

Aczkolwiek, jest dostępna ochrona w wybranych dobrowolnych produktach..

POLISH
REINSURANCE
COMPANY

A FAIRFAX Company

Ryzyko wojny

Produkty

Możliwość ochrony od ryzyka wojny

- Ryzyka morskie
- Ryzyka lotnicze
- Ryzyka osobowe
- Ryzyka polityczne

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A	█							█		
B								█		
C		█								
D								█		
E				█				█		
F				█						█
G				█						█
H										█
I							█			█
J		█								

POLISH
REINSURANCE
COMPANY

A FAIRFAX Company

Ryzyko wojny

Produkty

Rynek ubezpieczeniowy, reasekuracyjny włączający ryzyka wojny

Ryzyka polityczne

- Wywłaszczenie (rządowa konfiskata mienia)
- Przemoc polityczna – Political Violence (PV) (w tym Terroryzm, Sabotaż, Strajk, zamieszki, zamieszki społeczne, wandalizm, powstanie, rewolucja, bunt, zamach stanu, wojna domowa, wojna, przeciwdziałanie)
- Niewymienialność waluty
- Bezprawne wywołanie gwarancji na żądanie
- Nieopłacanie przez zagraniczne rządy pożyczek lub umów transgranicznych

POLISH
REINSURANCE
COMPANY

A FAIRFAX Company

Ryzyko wojny

Ryzyko wojny

Przesłanki do wyłączenia ryzyka wojny

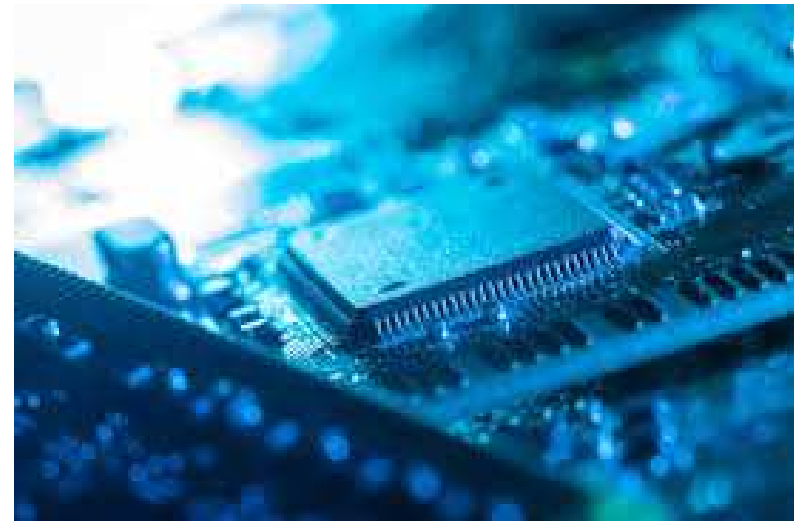
- Zmiana ekspozycji względem akceptowanego ryzyka, podczas zawierania umowy
- Skala strat może obejmować większość polis lub cały portfel danego produktu
- Szkody i ich skutki mogą dotyczyć wielu produktów jednocześnie
- Celowe działania - stricte ryzyka polityczne

A FAIRFAX Company

Rodzaje wojen

- Wojna konwencjonalna
- Zimna wojna
- Wojna handlowo-gospodarcza
- Wojna technologiczne

POLISH
REINSURANCE
COMPANY

A FAIRFAX Company

Ryzyko wojny

Ryzyko wojny

Źródła i przyczyny konfliktów

- Niejednorodność współczesnego świata
- Terytoria
- Stereotypy etniczne
- Wierzenia religijne
- Interesy polityczne
- Nastawienie społeczne

POLISH
REINSURANCE
COMPANY

A FAIRFAX Company

Rodzaje wojen

Czy walka toczy się jeszcze o ideologię?

Cele przyszłości

- Energetyka
- Półprzewodniki
- Rare Earth Elements

POLISH
REINSURANCE
COMPANY

A FAIRFAX Company

Ryzyko wojny

Ryzyko wojny

Eskalacja we wschodniej Europie

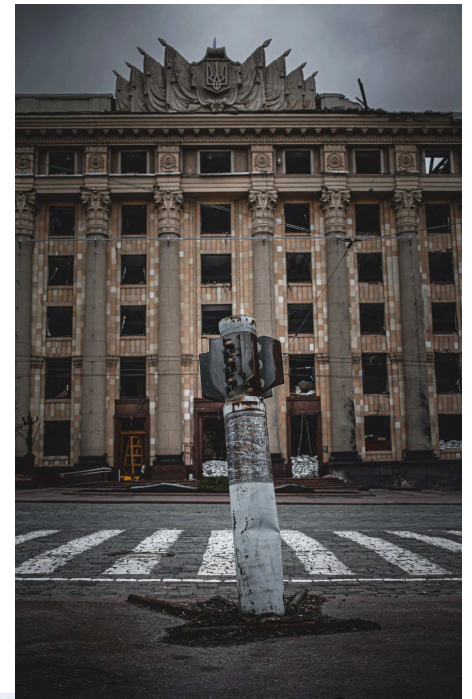
2014 - Krym

- Sankcje
- Wyłączenie wojny, działań wojennych
- Wyłączenie terytorialne - Ługańsk, Donieck , Krym

2022

Inwazja, wojna

Zakończenie współpracy z firmami w Rosji

POLISH
REINSURANCE
COMPANY

A FAIRFAX Company

Ryzyko wojny

Ryzyko wojny

Sytuacja w Ukrainie po wybuchy wojny

- Force de majeure
- Spadek ilości firm ubezpieczeniowych w Ukrainie
- Spadek składki rynkowej w Ukrainie
- Brak ochrony reasekuracyjnej dla ryzyk w Ukrainy
- Weryfikacja odpowiedzialności za zgłaszane szkody

POLISH
REINSURANCE
COMPANY

A FAIRFAX Company

Ryzyko wojny

Ukraina

Duże straty wskutek wojny rynków ubezpieczeniowo-reasekuracyjnych

- Aviation
- PVT
- Marine

POLISH
REINSURANCE
COMPANY

A FAIRFAX Company

Ryzyko wojny

Definicje wojny

Definicje wojny

„wojna jest jedynie kontynuacją polityki innymi środkami”

Carl von Clausewitz

Wojna to zorganizowana walka zbrojna między państwami, narodami lub grupami społecznymi, religijnymi itp. (słownik j. polskiego PWN)

Wojna to zjawisko społeczno-polityczne stanowiące integralną część dziejów ludzkości od początków organizacji społecznej, o zasięgu rosnącym wraz z rozwojem technologii (encyklopedia PWN)

POLISH
REINSURANCE
COMPANY

A FAIRFAX Company

Ryzyko wojny

13

Definicje wojny

Wojna oznacza walkę siłową między dwoma lub więcej suwerennymi narodami, prowadzoną w jakimkolwiek celu, konflikt zbrojny suwerennych mocarstw i/lub zadeklarowane lub niewypowiedziane i otwarte działania wojenne między suwerennymi narodami (wg wordingu PV)

Konflikt zbrojny to sytuacja, w której doszło do użycia siły zbrojnej między stronami. Oznacza to, że do konfliktów zaliczymy wszelkie przejawy walki zbrojnej.

Uchwała Zgromadzenia Ogólnego ONZ z 14 XII 1974 r. zawierająca **definicję napaści**, wskazuje przede wszystkim, że jest nią użycie siły zbrojnej przez państwo przeciwko suwerenności, terytorialnej integralności lub politycznej niezawisłości drugiego państwa lub w innym celu niezgodnym z Kartą NZ

Definicje wojny

Działania wojenne – działania sił zbrojnych w czasie wojny mające na celu rozbicie sił zbrojnych, potencjału obronnego przeciwnika na lądzie, w przestrzeni powietrznej, w przestrzeni kosmicznej, na akwenach, oraz w strefie telekomunikacji i infrastruktury informatycznej.

To wszelkie działania podejmowane w toku wojny dla osiągnięcia jej celów, strategicznego bądź operacji. Rozróżnia się działania zbrojne i niezbrojne (taktyczne).

POLISH
REINSURANCE
COMPANY

A FAIRFAX Company

Ryzyko wojny

15

Definicje wojny

Co na to OWU ?

- działania wojenne, wojna domowa, rozruchy, wprowadzenie stanu wojennego lub stanu wyjątkowego, powstanie zbrojne, rewolucja, konfiskata lub innego rodzaju przejęcie przedmiotu ubezpieczenia przez rząd lub inne władze kraju, sabotaż, strajk, lokaut, blokada, wewnętrzne zamieszki,
- akty terroryzmu, przez które rozumie się działania mające na celu wprowadzenie chaosu, zastraszenie ludności lub dezorganizację życia publicznego dla osiągnięcia określonych skutków ekonomicznych, politycznych, religijnych, ideologicznych, socjalnych lub społecznych,
- działania przedsięwzięte w związku z kontrolowaniem, zapobieganiem lub zwalczaniem skutków wypadków ubezpieczeniowych wymienionych.

POLISH
REINSURANCE
COMPANY

A FAIRFAX Company

Ryzyko wojny

16

Definicje wojny

Co na to OWU ?

Wyłącza odpowiedzialność :

- w mieniu skonfiskowanym, zajęтым lub zarekwirowanym przez prawomocne władze,
- powstałych w związku z działaniami wojennymi, stanem wojennym, stanem wyjątkowym, wojną domową, zamieszkami społecznymi, rozruchami, strajkami, lokautami i niepokojami społecznymi oraz aktami terroryzmu i sabotażu

Przykłady klauzul

War and Terrorism Exclusion – NMA 2919

Notwithstanding any provision to the contrary within this reinsurance or any endorsement thereto it is agreed that this reinsurance excludes loss, damage, cost or expense of whatsoever nature directly or indirectly caused by, resulting from or in connection with any of the following regardless of any other cause or event contributing concurrently or in any other sequence to the loss;

- (1) war, invasion, acts of foreign enemies, hostilities or warlike operations (whether war be declared or not), civil war, rebellion, revolution, insurrection, civil commotion assuming the proportions of or amounting to an uprising, military or usurped power; or
- (2) any act of terrorism.

For the purpose of this exclusion, an act of terrorism means an activity, including the threat of an activity or the preparation for an activity, whether violent or nonviolent, that appears to be intended to (i) intimidate, coerce, or retaliate against any segment of the civilian population, or (ii) disrupt any segment of the economy, or (iii) influence the policy of a government by intimidation, coercion, or retaliation, or (iv) advance a political, religious, ideological, or ethnic cause.

This endorsement also excludes loss, damage, cost or expense of whatsoever nature directly or indirectly caused by, resulting from or in connection with any action taken in controlling, preventing, suppressing or in any way relating to (1) and/or (2) above.

In the event any portion of this endorsement is found to be invalid or unenforceable, the remainder shall remain in full force and effect.

POLISH
REINSURANCE
COMPANY

A FAIRFAX Company

Ryzyko wojny

18

Przykłady klauzul

War and civil war exclusion clause - LMA 464

Notwithstanding anything to the contrary contained herein this treaty does not cover Loss or Damage directly or indirectly occasioned by, happening through or in consequence of: war, invasion, acts of foreign enemies, hostilities (whether war be declared or not), civil war, rebellion, revolution, insurrection, military or usurped power or confiscation or nationalization or requisition or destruction of or damage to property by or under the order of any government or public or local authority.

POLISH
REINSURANCE
COMPANY

A FAIRFAX Company

Ryzyko wojny

19

Przykłady klauzul

War and Civil War Exclusion Clause

This Treaty shall not apply to any loss or damage occasioned by or through or in consequence, directly or indirectly, of any of the following occurrences, namely:

- War, invasion, act of foreign enemy, hostilities or warlike operations (whether war be declared or not);

In any action suit or other proceedings where the Reinsurer alleges that by reason of these provisions any loss, damage cost or expense is not covered by this reinsurance agreement, the burden of proving that such loss, damage, cost or expense is covered shall be upon the Reinsured.

POLISH
REINSURANCE
COMPANY

A FAIRFAX Company

Ryzyko wojny

20

Definicje wojny

OWU ubezpieczenia mienia i majątkowe traktaty reasekuracyjne, jednoznacznie wyłączają ochronę za pośrednie i bezpośrednie skutki wojny.

POLISH
REINSURANCE
COMPANY

A FAIRFAX Company

Definicja wojny

O tym ze jest wojna
decydują fakty

POLISH
REINSURANCE
COMPANY

A FAIRFAX Company

Ryzyko wojny

22

Oddziaływanie wojny

Oddziaływanie wojny

- Geopolityczne
- Gospodarcze
- Technologiczne
- Społeczne
- Środowiskowe

Finalnie → NOWY ŁAD

POLISH
REINSURANCE
COMPANY

A FAIRFAX Company

Ryzyko wojny

23

Oddziaływanie wojny

Oddziaływanie wojny na rynek ubezpieczeniowo-reasekuracyjny

- Sankcje
- Zmiany gospodarcze
- Ryzyko moralne
- Środowiskowe

Zmiana okoliczności ryzyka

Oddziaływanie wojny

Oddziaływanie wojny na rynek ubezpieczeniowo-reasekuracyjny

- Brak pojemności reasekuracyjnej dla cedentów z Ukrainy
- Zmiany na rynku Political Violence (PV)
- Wyłączenie terytorialne
- Wzrost ekspozycji na sabotaż i terroryzm infrastruktury krytycznej
- Niepewność rozwoju sytuacji

A FAIRFAX Company

Oddziaływanie wojny

Z punktu widzenia oceny ryzyka dochodzi do nadzwyczajnej zmiany okoliczności oraz sytuacji trwałego zagrożenia.

Sytuacja wojenna to osłabienie ochrony interesów prywatnych przez organy państwa, którego skutkiem jest wzrost przestępczości, braki w zaopatrzeniu i pogorszenie służby zdrowia.

Minimalizacji strat przez działania służące eliminacji i redukcji ekspozycji przedmiotu ubezpieczenia na ryzyka wojenne.

POLISH
REINSURANCE
COMPANY

A FAIRFAX Company

Przykłady klauzul

Exclusion of War, Civil War, Strike, Riot, Civil Commotion and Terrorism

This Contract shall not apply to any loss, damage, cost or expense of whatsoever nature directly or indirectly caused by, resulting from or in connection with:

- war, invasion, act of foreign enemy, hostilities or warlike operations (whether war be declared or not),
- civil war, military rising, insurrection, rebellion, revolution, military or usurped power, martial law or looting or pillaging in connection therewith,
- strike, lockout, riot, civil commotion, mutiny,
- confiscation or nationalization or requisition or destruction of or damage to property by or under the order of any government or public authority or any act or condition incident to any of the above.

POLISH
REINSURANCE
COMPANY

A FAIRFAX Company

Ryzyko wojny

27

Przykłady klauzul

Malicious Damage exclusion

The insurer shall pay indemnification for insured objects that are destroyed or damaged due to malicious damage

Malicious damage is not covered during emergency state, martial law, strike, riots, civil commotion, terrorism, war like operations, revolution, mutiny, war, civil war, action of the authorities, the political violence risks and political risks.

Malicious damage shall constitute any intentional and direct physical damage to or physical destruction of the substance of insured property. Physical damage to the substance of property shall not include damage to data or software, in particular any detrimental change in data, software or computer programs that is caused by a deletion, a corruption or a deformation of the original structure.

POLISH
REINSURANCE
COMPANY

A FAIRFAX Company

Ryzyko wojny

28

Przykłady klauzul

Immediate Termination

Either party shall have the right to terminate this Contract immediately by giving the other party written notice:

- a) If the performance of the whole or any part of this Contract be prohibited or rendered impossible de jure or de facto in particular and without prejudice to the generality of the preceding words in consequence of any law or regulation which is or shall be in force in any country or territory or if any law or regulation shall prevent directly or indirectly the remittance of any or all or any part of the balance of payments due to or from either party;
- (b) If the other party has become insolvent or unable to pay its debts or has lost the whole or any part of its paid up capital;
- (c) If there is any material change in the ownership or control of the other party;
- (d) If the country or territory in which the other party resides or has its head office or is incorporated shall be involved in armed hostilities with any other country whether war be declared or not or is partly or wholly occupied by another power;
- (e) If the other party shall have failed to comply with any of the terms and conditions of this Contract.

All notices of termination served in accordance with any of the provisions of this clause shall be by Telex, Facsimile or any other means of instantaneous communication that leaves a permanent record of that communication and shall be deemed to be served upon despatch, or where communications between the parties are interrupted, upon attempted despatch.

All notices of termination served in accordance with any of the provisions of this clause shall be addressed to the party concerned at its head office or at any other address previously designated by that party.

In the event of this Contract being terminated at any date other than the expiry date stated under Period then the premium due to the Reinsurers shall be calculated pro rata temporis of the premium calculated in accordance with the Premium hereon.

POLISH
REINSURANCE
COMPANY

A FAIRFAX Company

Ryzyko wojny

29

Przykłady klauzul

SANCTION LIMITATION AND EXCLUSION CLAUSE

No (re)insurer shall be deemed to provide cover and no (re)insurer shall be liable to pay any claim or provide any benefit hereunder to the extent that the provision of such cover, payment of such claim or provision of such benefit would expose that (re)insurer to any sanction, prohibition or restriction under United Nations resolutions or the trade or economic sanctions, laws or regulations of the European Union, United Kingdom or United States of America.

LMA3100

POLISH
REINSURANCE
COMPANY

A FAIRFAX Company

Ryzyko wojny

30

Szkoda wojenna

Szkoda wojenna

- Działania wojenne powodujące szkody
- Typowe następstwo działań wojennych
- Skutki pośrednie typowe dla działań wojennych

Wojna jest tym samym zdarzeniem bez względu na terytorium oddziaływania (kraje w niedalekim sąsiedztwie mogą doświadczać skutki tych działań).

POLISH
REINSURANCE
COMPANY

A FAIRFAX Company

Ryzyko wojny

31

Szkoda wojenna

Szkody pośrednie – związek przyczynowy działań wojennych z szkodą w mieniu;

- Pożary, wybuchy, przestoje w działalności
- Kradzieże, szabrowanie, wandalizm na obszarze gdzie nie działa policja, wymiar sprawiedliwości
- Nacjonalizacja własności publicznej lub prywatnej
- Niepokoje społeczne wynikające z sytuacji wojny
- Upadek statku powietrznego
- Upadek wojskowego statku powietrznego pełniący zadania bojowe
- Niewypały, niewybuchy

POLISH
REINSURANCE
COMPANY

A FAIRFAX Company

Ryzyko wojny

32

Szkoda wojenna

Przykłady

Listopad 2022

zmasowane bombardowanie Kijowa

Atak na infrastrukturę krytyczną

2 dni bez prądu

Grabieże, looting

POLISH
REINSURANCE
COMPANY

A FAIRFAX Company

Ryzyko wojny

33

Szkoda wojenna

Przykłady

Polska – upadek rakiety
Przewodów 15 listopada 2022
Bydgoszcz grudzień 2022

Mołdawia – upadek odłamków
Październik 2022
Styczeń 2023

Rumunia – przelot rakiety
luty 2023

POLISH
REINSURANCE
COMPANY

A FAIRFAX Company

Ryzyko wojny

34

Szkoda wojenna

Wysadzenie tamy w Nowej Kachowce

Skutki zniszczenia tamy

- Cele wojenne
- Humanitarne
- Wykorzystanie służb
- Powódź
- Rolnictwo
- Miny
- Środowiskowe
- Elektrownia Zaporozże...

POLISH
REINSURANCE
COMPANY

A FAIRFAX Company

Ryzyko wojny

35

Ryzyko wojny

Elektrownia jądrowa Zaporozże

Zagrożenie ludzi i środowiska

- zanieczyszczenie środowiska
- zagrożenie radioaktywne

POLISH
REINSURANCE
COMPANY

A FAIRFAX Company

Okoliczności wojny

Polska jako kraj przygraniczny w zasięgu ekspozycji wojny

Wojna, działania wojenne

Działania sabotażowe, terrorystyczne

Silent cyber

Pośrednie skutki

Doprecyzowanie zapisów umowy

POLISH
REINSURANCE
COMPANY

A FAIRFAX Company

Ryzyko wojny

37

Po wojnie

Potencjał odbudowy

- Bieżące odbudowy mieszkań, fragmentów infrastruktury
- Inwestycje zbrojeniowe
- Inwestycja gospodarcze
- Odbudowa infrastruktury
- Inwestycje komunikacyjne

A FAIRFAX Company

Q & A

Dziękuję za uwagę

Michał Żelaśkiewicz

Dyrektor underwritingu ds. ryzyk majątkowych

Polskie Towarzystwo Reasekuracji S.A.

POLISH
REINSURANCE
COMPANY

A FAIRFAX Company

Ryzyko wojny

39